

deri potest penes Rosmini, in opere recens edito erudito et amplissimo (1).

[1] Pluribus quaestionem de idearum origine prosecutus est clar. Rosmini in opere Romae primum edito, an. 1830. et cui auctor titulum fecit: *Nuovo saggio sull' origine delle idee*. In priori volumine refellit systemata illorum, qui cum Loke, Condillac, Reid, ac Stewart; idearum omnium originem, sive proximam sive remotam, a sensibus derivant. In altero volumine dat operam auctor, ut Platonis, Aristotelis, Leibnitii, et Kantii doctrinas funditus subruat. Tertium impendit volumen, ut suam exponat confirmetque sententiam, circa necessitatem unius ingenitae ideae entis in genere, quam sententiam et verissimam arbitratur, et nullis rationum momentis elevandam. Vellemus et nos in doctissimi viri opinionem lubentissime descendere, quod tamen ne faciamus, cum alia bene multa, tum haec pauca nos prope invitos cohibent.

Modus quem clar. vir in sua disputatione nunquam non sequitur, manifeste ostendit, illum instar axiomatis habuisse, in enarranda idearum origine necessarium omnino esse, aut sensitis nomen adungere, aut iis suffragari, qui pro ideis ingenitis pugnant. Verum distinctio haec non videtur adaequata: qui enim ex praesupposita sui *ego*, sive suae actualitatis, directa sane tamen intellectuali cognitione, quae certe neque est ingenita neque a sensibus ullatenus dependet, juncta cum aliis affectionibus nostris vellet originem idearum universalium repetere a necessario quodam nostrae rationalis intuitu quarundam relationum e. g. identitatis, permanentiae, necessitatis, actualitatis, etc. qui intuitus, utpote immediatus, nullam includit ratiocinationem, aut explicitum iudicium et abstractionem; is certe et a sensistarum, et ab ingenitarum idearum systemate, foret alienus. Gratulamur itaque cl. Rosmini, quod et Sensistas et ingenitarum idearum assertores confutaverit opportunissime: at optavisse eum in propriis evincendis, aequae ac in alienis subruendis fecerit fuisse, eo vel maxime, quia, ubi datur vel potest dari medium, ab exclusionem unius oppositorum non sequitur per se veritas alterius.

Praeterea ad mentem cl. auctoris, idea omnium prima, sive temporis sive naturae ordinem consideres, illa est, cui respondet, objectum $\tau\omicron$ $\omicron\upsilon$ inverse absoluteque spectatum; atqui, posset quis dicere decretorio, ut videtur, argumento, sicut et vos pluries fecistis, ostenditur conceptum directum nostri *ego*, sive nostrae actualitatis, utpote animo essentialem, debere antevertere quemcumque alium.

Ad haec, nonne plures non facile dabunt eam notionem ingenitam esse, quae ex suppositis aliis, opportuna mentis operatione, facile colligi potest? Id vero, inquit, evidenter constare, ex iis, quae adversus Kantium solet a doctoribus observari pro-

61. Assertio itaque nostra probatur 1.º ex eo, quod abstractio, qua idea aliqua universalis efformatur, ratiocinium quoddam implicitum includat: ratiocinium autem jam supponit notionem universalem saltem *esse*, sive veritatis, quatenus falsitati opponitur; ergo nisi admittatur, animam necessitate suae naturae hanc notionem universalem sibi efformare, aliter quam per abstractionem, ipsa abstractio impossibilis foret. 2.º Antequam ope abstractionis proprietates communnes entium per modum unius, et tamquam quid universale considerentur, debet mens convenientiae vel similitudinis notionem habere; secus, nullam comparisonem istarum proprietatum posset instituere. 3.º Notiones justitiae, honestatis, etc. antevertunt quamcumque considerationem actuum, vel objectorum singularium, cum istis non aliter competat justitia vel honestas nisi quia conveniunt cum ipso conceptu sive norma justitiae et honestatis. Deinde abstrahi non potest ab objectis vel actibus singularibus illud, quod in ipsis non est; atqui actus vel objecta hujusmodi *materialiter* consi-

barique, circa ideas possibilitatis, e. g. existentiae, realitatis, absolutae necessitatis, etc. Nonne et vos tam in *Ontologia*, quam in *Theologia naturali*, eandem rationem confutandi Kantium secuti estis?

Quid insuper dicendum foret contendenti, inquisitionem de eo utrum sit quaedam idea ingenita, et quaenam sit omnium idearum prima, non una praeceunte modificationum animi observatione a quo totus cl. Rosmini dependet, sed pondere argumentorum, sive rationum a priori, diremendam esse; cum quandonam talis quaedam idea mentem nostram subeat, nec conscientia reflexa, nec memoria renunciat. Idem esto iudicium de contendente, quod systema unius ideae ingenitae, aequae ac plurum talium idearum, iisdem intrinsicis et haud exiguis subjacet incommodis, quae nondum a quopiam satis remota fuerunt.

Tandem in suspicionem merito quis vocare potest illam disputationem, in qua non eadem ubique eidem vocabulo subjicitur notio; id forte accidit in casu nostro, poteritque detegi in multiplici usu atque accommodatione hujus notionis *entis* ut possibilis tantum, ad conceptus diversos, etiam objective reales, determinandos. Ceterum haec inuisse sufficiet: non enim animo refellendi tam ingeniosum et eruditum cl. Rosminii systema novulam nostram subjicimus, sed dumtaxat quemlibet et praesertim juvenes monendi, ne systematicae cogitandi rationi de facili subscribant, priusquam id, in quo cardo quaestionis vertitur, nedum dilucide expositum, sed et firmissime ac inconcusse probatum invenerint.

derata, sunt ex se indifferentia, ita ut idem actus in suo *esse* materiali, pro diversis circumstantiis possit esse honestus vel inhonestus, justus vel injustus: ergo notiones istae universales non fiunt per abstractionem. Tandem, nisi istas notiones universales mens sibi *necessitate naturae* per simplicem intuitum relationum efformaret, non haberetur perfecta conformitas et identitas earum penes totum genus humanum: homines enim diversarum nationum, non eadem objecta et actus intuentur; quin in judiciis circa actus et objecta particularia, discrepare inventi sunt; ergo non ex objectis, et actibus singularibus, per abstractionem hujusmodi notiones uniformes et identicae acquiruntur.

62. Opponunt I.^o Conceptus, e. g. *esse* qui non efformaretur per abstractionem a singularibus, non se extenderet ad multa entia: ergo non esset revera universalis.

Resp. *Dist. ant.* non se extenderet actu, *trans.* non haberet aptitudinem se porrigendi ad multa, *nego.* Hoc tantum est essentiale conceptui universali: hinc simplex intuitus *esse* eodem modo universalis est, ac foret conceptus, e. g. rationalitatis nostrae, si homo seipsum tantum cognoscens, eam apprehenderet simpliciter ut talem formam naturae intelligentis.

Instant. 1.º Cum cognitio sit vitalis expressio objecti, et cum anima nostra non contineat in sua natura similitudinem cognoscibilem, eget in omnibus perceptionibus suis aliquo medio quod potentiam ejus cognoscitivam compleat perficiatque; ergo nullus potest esse conceptus, qui saltem remote a sensibus non pendeat. 2.º Commune effatum asserit, *nihil esse in intellectu, quod non fuit in sensibus*; ergo.

Resp. ad 1.^m *Dist. ant.* eget aliquo medio, si cognoscibile non fuerit immediate applicatum, vel non possit per se praesens fieri intellectui, *conc. secus, nego.* Anima ejusque proprietates sunt ipsi immediate applicatae, et eorum similitudinem in se continet. Porro quamvis in se non contineat similitudinem omnium cognoscibilem, quae sunt mere intelligibilia, tamen cum haec consistant in sola convenientia, sintque *entia rationis*, nec habeant suum *esse* realiter distinctum ab omni intelligentia; cumque insuper objecta sensibilia; ut talia non possint exhibere eorum similitudinem, quin potius repugnet ut *mere intelligibile* habeat formam sui extra intelligentiam, nullum relate ad istas perceptiones habendas requiritur medium, quod potentiam applicet perficiatque, aut etiam haberi possit in objectis extrinsecis; sed sufficiunt (re-

late ad mere intelligibilia) aliquae ideae praecedentes, quae non debent esse necessario sensibiles, tamquam occasio, unde mens aliquem conceptum intelligibilem efformet.

Inde patet responsio ad 2.^m, scilicet effatum illud non esse generaliter verum, ideoque negandum: neque enim hoc est commune philosophorum axioma, sed tantum ex doctrina Peripateticorum desumptum, et a sensistis, quibus vehementer placet animam nostram esse nudam potentiam, sive *tabulam rasam* a sensuum impressionibus unice determinandam, libenter admissum. Vide dicta superius (1).

63. Opponunt II.º 1.º ideae efformatae independenter prorsus a sensibus, non erunt ideae *hominis*. 2.º Inutilis erit unio animae cum corpore. 3.º Deberent inveniri in iis, qui usu rationali sensuum destituebantur, ut e. g. in juvene Carnotensi per plures annos surdo et mutuo, aliisque; hoc falsum ergo.

Resp. ad 1.^m *Nego ant.* Ut dicatur, e. g. vulnus *hominis*, non est necesse ut etiam anima vulneretur; ergo ut idea sit *idea hominis* non est necesse ut pendeat a sensibus, sed sufficit ut sit idea animae, quae corpori est actu et physice conjuncta. Deinde si sensus deberent influere in ideas, tamquam principium *quo*, jam ideae efficienter penderent a corpore, quod est absurdum; cum, ut probatum fuit (2), intrinsece repugnet etiam sensationes formaliter spectatas, in aliqua corporis vel sensuum qualitate et operatione constituere.

Ad 2.^m *Nego ant.* Essentialis dependentia animae a corpore in exercitio facultatis sentiendi, sufficienter evincit, unionem ejus cum corpore non esse inutilem; ostenditque insuper, adesse in homine quasdam operationes dimanantes ab ipso tamquam a communi operationum principio, quia *sentire* et *sensatio complete spectata* revera pendet ab utraque componente substantia *conjunctim* seu a *composito humano*, quatenus est hoc *compositum physicum*, tamquam peculiaris *natura* seu principium *quo*; quamvis anima in aliis quibusdam suis operationibus a corpore; sicut et corpus in quibusdam suis attributionibus ab anima non pendeat: illud ad naturam veri ac realis physici compositi (3), hoc ad naturam utriusque substantiae componentis utpote in genere substan-

(1) Cap. 1. art. 2. n°. 12. et *Logic.* part. 2. art. 5. n°. 57. in respon. ad Urgent.

(2) Cap. 1. art. 1. et 2.

(3) Vide quae dicta sunt superius cap. 2. artic. 4. n. 46. in nota 1.

tiae perfectae et toto genere ab invicem diversae, spectat. Atque haec doctrina minime elevatur ex eo, quod actiones dicantur esse et sint *suppositorum*, suppositum autem in homine sit totius compositi seu conjuncti: etenim quamdiu physica ac realis unio utriusque substantiae componentis durat, licet non omnes operationes ab utraque in communi, et tamquam ab unico principio quo proveniant *elicitivae*, tamen omnes possunt et debent eidem homini, tamquam unico principio quod, attribui *denominative*; homo namque non tantum est compositum per se *existens* sed etiam per se *subsistens et sui juris*. Hinc omnes actiones sunt *suppositorum denominative*, minime vero *elicitivae*.

Ad 3.^m *Dist. ant.* deberent inveniri, si habuerint occasionem eas efformandi, *trans.* si non habuerint, *nego*. Quamvis notiones istae efformentur ab animo necessitate naturae, postulant tamen aliquam occasionem et circumstantias, quarum defectu poterat esse, ut juvenis ille, vel quivis alius aliquorum sensuum vel loquelae usu destitutus, eas non habuerit: quamquam si recte interrogaretur ille, forte eas se habuisse manifestasset. Praeterea haec difficultas urget potius eos, qui ideas ingenitas admittunt, quae imprimerentur a Deo, nec penderent ab activitate animi etiam necessaria; ac proinde fierent in nobis sine nobis, non sicut istae ideae, de quibus sermo. Omisimus primam partem distinctionis, quia sicut usus ac evolutio facultatum nostrae rationis pendet a recta corporis nostri dispositione, ita potest dici, efformationem istarum idearum pendere, ab eadem, tamquam a conditione necessaria pro praesenti statu unionis animae et corporis, non vero, quasi per abstractionem a sensibus ideis fieri deberet. Similiter quia juvenis iste, sicut et alii in sylvis inventi, vel extra societatem hominum educati, loquelae usu destituebantur, quae si non *absolute*, saltem de *lege ordinaria*, necessaria prorsus videtur ad perfectam atque expeditam rationis nostrae evolutionem (1), quae debet praecedere ista-

(1) Exponenda nunc sunt breviter, quae tantum inuimus in Logica (part. 1. art. 1. n°. 4.) circa quaestionem scilicet de impossibilitate efformandi linguam seu loquelam, absque praevia vocis articulatae auditione. Quamvis autem minime existimemus id sufficienter probari, vel ex necessitate loquelae ad perfectam facultatum intellectualium evolutionem, quae deberet antevertere suppositam linguae efformationem; vel ex eo tantum quod motus quidam cerebri necessarius, ut conceptus intellectuales dicantur *humani*, debeat excitari a voce articulata, quodque

rum idearum efformationem; nil itaque mirum, quod hujusmodi homines istas ideas non habuerint.

omnem conceptum intellectualem (quorum aliqui sunt certe necessarii ad inventionem loquelae) praecedat necesse sit vox articulata, ita ut quasi generaliter verum esset istud effatum: *Homo cogitat verbum oris* (vocabulum), *antequam loquatur verbum mentis* (cogitationem); attamen propter alias haud contemnendas rationes, a sententia opposita cogimur recedere. Atque imprimis advertimus, sermonem non esse de actuali primaevae linguae et vocum efformatione, quasi nempe primi hominis conditi fuissent elingues: hoc enim etiam in suspicionem vocare, nefas est Christiano philosopho, neque de possibilitate *in abstracto*, supposita scilicet alia quadam humanae naturae conditione et linguarum indole, sed de possibilitate *in concreto*, spectata videlicet praesenti rerum natura et ordine.

Itaque 1°. omnis pronuntiatio vocis articulatae fit ab hominibus ad imitationem aliorum, ita ut imminuto vel per accidens sublato auditu, decrescat facilitas pronuntiandi, penitus vero sublata auditione vocum, ut in surdis a nativitate vel in enutritis extra societatem hominum loquentium, penitus quoque deficiat loquela, quemadmodum plura probant exempla. Primum horum exemplorum sit factum, quod narrat Juvencius (*Hist. Soc. J. Part. V. lib. 48.*), relatum a P. Hieronymo Xaverio, qui ab ipso Mogolum Imperatore, nomine Akebar, audivit, eum scilicet jussisse comprehendere infantes triginta, et in certum includi locum ubi neminem loquentem audirent, avehat enim scire, cujusnam gentis sermone illi pueri primum uterentur; sed fefellit hominem ridicula observatio: nullus puerorum, cum aetas sermoni matura adfuerat, vocem ullam enucleate protulit, omnesque velut mutum et stupidum pecus inventi fuerunt, quamvis sibi similium consortio, quod juxta contrariae sententiae assertores validissimum praebet incitamentum in articulas voces prorumpendi, non caruerint. Id ipsum constat, sive de duobus adolescentulis repertis in sylvis Lithuaniae, juxta relationem J. Radvitz, sive de puella Le Blanc Soniaci in Gallia inventa anno 1731. cujus historiam referunt L. Racine et De Feller [*Dict. hist. art. Blanc*]; necnon de quatuor aliis pueris extra societatem degentibus, quorum meminit idem De Feller [*Catech. phil. n°. 155.*] tribus scilicet Anglis in Virginia, et uno Sabauda, ad annum 1774. Quod tandem confirmatur recentissimo exemplo infelicis Casparis Hauser, quem infantem Nurembergensem appellant.

Qui vero in subsidium contrariae sententiae adferunt factum relatum ab Herodoto, de duobus puerulis vocem *beccos*, antequam aliquem loquentem audirent proferentibus, parum prorsus eidem opitulantur: vox namque illa non debebat esse articulata, aut saltem non ad significationem *panis*, juxta phrygium sermonem, ordinata; sed mera dumtaxat imitatio mixti cujusdam balatus

PROPOSITIO II.

Admittenda est distinctio inter cognitiones quae sunt juxta, supra, et contra rationem, easque quae forent supra rationem, non esse hoc ipso eidem contrarias.

64. Rousseau, Voltaire aliique impietatis magistri, Pomponatium ex veteribus secuti, ut Fides quae plura *supra* ra-

pecorum et caprarum, in quorum consortio pueruli illi nutriebantur: sicut ex ipsa facti narratione facile conjicitur. Porro Herodotus (lib. 2. in initio) sic factum refert: *Enimvero Psammeticus (rex Aegyptius), quum sciscitando, quinam primi hominum extitissent, nullum exitum invenire posset, hujusmodi rem machinatur. Pueros duos, ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos, hunc in modum, jubens videlicet, neminem coram eis vocem ullam edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, eisdemque in tempore capras adduci: ubi autem lacte expleti forent, alia administrari. Haec ideo faciebat jubebatque Psammeticus, quod quae vox primum ex his pueris erumperet, ubi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout et contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori, qui haec administrabat, aperienti januam, atque intranti, ambo infantes, porrectis manibus occurrentes, BECCOS clamabant. Vide quoque cl. G. C. Ubaghs (Phil. rat. log. part. 2. cap. 1. §. 4). Quinimo ipsa vocis inflexio, gestus, aspectus aliaque extrinsecae expressiones, eandem imitationem sequuntur: ergo sola facultas loquendi non videtur sufficere ad efformandam linguam.*

2°. Lingua quaevis non poterat efformari nisi *tota simul* relate ad *partes* suas *essentiales*, quae intelligibilem sermonis sensum reddunt, et sine quibus nulla significatio; ergo cum ab homine, vel hominibus loquela destitutis, non nisi *successive* quaedam vocabula invenirentur, eorumque significatio figi deberet, patet quod asserimus.

3°. Tota cujuslibet linguae seu loquelae *structura*, etiam quoad partes *essentiales*, *subjectum* scilicet, *praedicatum*, *verbum* ejusque *diversos modos* (in his enim omnes diversae loquelae conveniunt, nec antiquiores sunt posterioribus inferiores) talis est, ut diversa elementa seu voces non habeant significationem seu aptitudinem exprimendi hominum cogitata, nisi ex multiplici ad invicem combinatione et relatione; deberent igitur elementa haec ab homine cognosci et invenire ante formationem linguae, secus non possent combinari eorumque relatio introspecti: at quomodo cognoscerentur et invenirentur, sine ulla significatione ipsis adnexa, vel adnectenda in ipso actu inventionis?

tionem manifestat rationi adversari contendant, rationis jura adeo extollunt, ut asserant vanam esse illam triplicem cogni-

4°. Significationis vocum, etiam quoad *essentiales loquelae partes*, supponunt cognitum respectum ad omnes verborum *modos et tempora*; *praeteritum, praesens, futurum*, eorumque variationes; ad omnes diversitates personarum, earumque numerum et genus, ad omnes diversitates conditionum, et statuum mutuas dependentias et officia, affectionesque animi seu potius ad omnes *relaciones entis*, in communi vitae usu diversimode recepti: horum respectuum cognitiones cum sint mere intelligibiles, nullo signo sensibili, e. g. gestu antecedenter ad vocabula exhiberi possunt (sicut et nonnullae sensibiles affectiones), supponuntque hominem in perfecta societate ejusque cognitione, necnon rationalium facultatum evolutione constitutum; non poterat igitur ab homine sylvestri, vita sociali et rationali destituto, lingua efformari, nec quaedam etiam vocabula tales cognitiones exhibentia inveniri, vel de eorum significatione conventio fieri.

5°. Linguae alicujus jam efformatae perfecta, quoad ejus structuram et formam, cognitio, est opus ad quod perficiendum raro vel forte nunquam etiam summa hominum ingenia pertinent; ergo a fortiori efformatio alicujus linguae excedit vires cujusque hominis praesertim sylvestris.

6°. Nequit homo ad aliquod opus laboris plenum [quale profecto est vocabulorum et loquelae inventio atque formatio] manum admovere nisi ejus necessitatem agnoscat; jam vero homo sylvestris et extra vitae socialis statum degens, totus est in praecipuis vitae sensitivae et animalis necessitatibus providendis, ad quas functiones rite exercendas sermonis et loquelae usus non est necessarius. Tribuere autem tali homini desiderium et conatum se ultra perficiendi, non est aliud, quam nostras affectiones, ex agnitione status melioris ortas, ad homines tali cognitione destitutos transferre.

7°. Pleraque barbarae nationes in aliquali etiam societate degentes, loquela, et quibusdam cognitionibus praediti, quin et meliorem vitae perfectae socialis et civilis conditionem aliorum hominum agnoscentes, constanter et jam per plura prorsus saecula remanent in eodem statu vitae, fere ex toto rudis et animalis, quin nunquam ex semetipsis ad se perficiendos gradum fecerint, conatum et desiderium ostenderint; ergo a fortiori homines loquela destituti et belluarum more viventes, nunquam de se perficiendis, praesertim in re adeo laboriosa, cogitarent: quod enim supposita eadem entium natura, et iisdem rerum adjunctis in quibus fieri deberet, nunquam factum est, pro penitus physice impossibili factu censeri debet.

Parum quoque ponderis habere videntur rationes, seu potius assertiones oppositae sententiae, etenim auditio quorundam natu-

tionum humanarum distinctionem, ideoque quidquid foret *supra* rationem hoc ipso eidem opponeretur, ac proinde omnes cognitiones nostras *juxta*, aut *contra* rationem esse.

Antequam nostrae propositionis doctrinam probemus, advertimus 1.º, nos hic loqui de distinctione istarum cognitionum in genere, nec proinde ullam particularem veritatem *supra* rationem vindicandam, aut difficultates quae contra eam proponerentur dissolvendas assumere.

2.º. Cognitionem *juxta* rationem eam esse, quae cum principiis rationis consentit, ex iisque immediate vel me-

ralium sonorum posset forte esse occasio aliquam articulata vocem ad imitationem proferendi [quamvis et hoc contrarium est factis seu exemplis in primo argumento superius indicatis]; attamen quia talis vox respiceret dumtaxat aliquid sensibile, nec haberet relationem ad alias voces, intelligibiles conceptus exhibentes, non posset *rationalem*, fixam, et ex *conventione* [quod omnino requiritur ad loquelae efformationem] significationem habere; ergo neque esset elementum sermonis seu loquelae instituendae. Vide dicta in quarto argumento. Similiter, amor mutuus et desiderium suas affectiones alteri manifestandi, seque perficiendi, si in talibus hominibus haberentur [sicut solet supponi], animalis vitae necessitatibus dumtaxat absolverentur; essentque potius motivum quaerendi, quam medium inveniendi et efformandi sonos articulatos et loquelam. Vide insuper sextum et septimum argumentum.

Quod autem asserunt, voces et loquelam potuisse saltem inveniri a societate humana, ita ut aliquod vocabulum ab uno, aliud ab alio, et sic deinceps formaretur, quodque homines diversas linguas, seu ut vocant, *dialectos* sibi revera efformaverint, nihil probat. Primum enim adversatur dictis in secundo et tertio argumento, et falso laborat supposito, scilicet, posse dari, non supposita loquela, humanam societatem seu vitam socialem perfectam, quae non subsistit nisi in virtute mutuae communicationis affectuum, cogitationum, impositionis, acceptionis, et cognitionis legum, dependentiae, etc. Alterum vero non valet, nisi in hypothesis, quod homines efformaverint sibi diversas dialectos, nulla praevia loquelae cognitione, quod est falsum: dialecti enim non efformantur nisi ad similitudinem, ut vocant, *linguae matris*. Praeterea sententia haec videtur favere doctrinae de origine status humani *ante-socialis*, ut patet ex suppositionibus, quas facit Condillac cum aliis, qui, ut advertit De Bonald [Oper. omn. tom. 8. *Recherch. philosoph.* tom. cap. 2.]. voluerunt [ex diverso tamen fine] realitatem quamdam tribuere iis, quae a poetis et philosophis ethnicis de primaevio statu fabulose tradebantur. Vide De Bonald loco indicato, praesertim circa finem, ubi refellit sententias Condillaci et Warburthoni.

diate fluit, e. g. Deus est justus; *contra* rationem, quae iisdem principiis manifeste adversatur, e. g. Deus est crudelis; *supra* rationem, quae per principia rationis nec probari, nec impugnari potest, e. g. Deus est trinus in Personis; quae veritas aut alia similis, absque revelatione divina non cognosceretur, nec etiam facta revelatione, convenientia inter ejus subjectum et praedicatum ex ullis naturalibus principiis, utpote *per se* nullum nexum cum ipsa habentibus; detegi queat.

3.º. Cognitiones seu veritates *supra* rationem possunt esse vel *absolute* tales, vel *relative*; illae, aut ex parte objecti aut modi cujuscumque intelligentiae creatae vires naturales debent excedere: hae vero diversos finitae intelligentiae gradus, vel defectum mediorum naturalium, respiciunt.

65. Probatur 1.^a pars propositionis. Si non posset aliquid dari *supra* rationem, id repugnaret vel ex parte subjecti cognoscentis, vel objecti, vel medii cognitionis; nihil horum subsistit. Non primum, quia experientia teste animus noster non est adeo excellenti facultate cognoscitiva praeditus, ut nihil sit quod ejus efficaciam effugiat. Non alterum; nam evidententer cognoscimus circa Deum, e. g. objectum in suis perfectionibus actu infinitum, fieri posse infinitas enunciationes, in quibus ratio convenientiae vel pugnae videri non poterit. Non postremum, cum certum sit Deum esse omniscium, ideoque etiam ea perspecta habere, quae acem intelligentiae nostrae effugiunt; quorum aliqua si nobis manifestet, jam propter infinitam ejus veracitatem aderit motivum sive medium, pro certis habendi etiam ea quae in se rationis limites excedunt; ergo nec ex parte subjecti et objecti, nec medii repugnat; ergo possunt dari cognitiones *supra* rationem; ergo admittenda est triplex illa cognitionum distinctio.

66. Probatur 2.^a pars. Quae sunt *supra* rationem, forent *contra* rationem, vel ideo tantum quia sunt *supra* rationem, vel quia naturalibus rationis principiis directe opponuntur: primum est absurdum; secus enim omnes etiam veritates naturales, quae saltem *relative* superant intelligentiam nostram, hoc ipso dicendae forent *contra* rationem. Alterum verum est falsum; nam pugna cum naturalibus principiis demonstrari non potest, ubi non habetur idea clara et distincta subjecti et praedicati, in veritatibus, quae sunt *absolute supra* rationem, hoc accidit; se-